

Posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu

Informační podklad ke sdělení Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu - Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu

Podklad k dokumentu Rady č. 10874/20
listopad 2020
zpracoval: Tomáš Brandejský

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:..... 8
- Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR: 8

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:

ŘADA: DOKUMENTY EU

Název: Posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu

Zpracoval: Brandejský, T.

Číslo: Podklad k dokumentu č. 10874/20

Datum: listopad 2020

Klíčová slova:

Energetika; klima; životní prostředí

Typ řady: interní

První vydání řady: říjen 2004

Frekvence vydání řady: nepravidelná

Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ

Jazyk: CZ

Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

SDĚLENÍ

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu - Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu
KOM(2020) 564 v konečném znění, kód Rady 10874/20

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
7. 10. 2020
- **Procedura:**
Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.
- **Odůvodnění a předmět:**

Ve [sdělení Komise Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu](#) (dále jen „sdělení“) je obsaženo **hodnocení 27 integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu** („*National Energy and Climate Plans*“, dále jen „plány NECP“), které měly členské státy připravit na základě čl. 3 odst. 1 [nařízení \(EU\) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu](#) (dále „nařízení o správě“) do 31. 12. 2019.

Účelem plánů NECP je dát rámec národním strategiím členských států v první fázi přechodu na klimatickou neutralitu, tj. v období 2021–2030. Plány NECP jsou zároveň politickým nástrojem i investičním programem.

Z plánů NECP by mělo být zřejmé, jakých výsledků (a jakým způsobem) chtějí členské státy dosáhnout v těchto **pěti klíčových oblastech: 1)** snižování emisí uhlíku, **2)** energetická účinnost, **3)** energetická bezpečnost, **4)** výzkum, inovace a **5)** konkurenceschopnost.

Plány NECP musí být doplněny o dlouhodobé strategie členských států pro snižování emisí uhlíku (čl. 15 nařízení o správě).

Plány NECP podle Komise poskytují základ pro splnění cílů vyplývajících z [Pařížské dohody](#), tj. předejít globálnímu oteplení o více jak 2,0 °C oproti preindustriálním hodnotám a usilovat o oteplení menší než 1,5 °C (kvůli [zprávě IPCC](#) o podstatně nižších dopadech oteplení o méně než 1,5 °C). Dohodu ratifikovala také EU a všechny její členské státy. Plány NECP jsou rovněž v souladu s [Rámcem politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030](#) schváleným Evropskou radou dne 24. 10. 2014. Tato politika je založena na tom, **že stanovených cílů je nutné dosáhnout na úrovni Unie**. To znamená, že **národní příspěvek členských států se liší s ohledem na odlišnou startovní pozici**.

V současné době je navíc projednáván návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (EU) 2018/1999 (tzv. [evropský právní rámec pro klima](#)). Ten ve znění [pozměněného návrhu COM\(2020\) 563 final](#) zvyšuje ambice pro snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 **ze 40 % dokonce na 55 % oproti hodnotám z roku 1990**.

Komplexní plán na odpovědné zvýšení cíle EU v oblasti klimatu nejméně na 50 % a směrem k 55 % byl obsažen již v [Zelené dohodě pro Evropu](#) a Komise uvádí, že toto sdělení souvisí též s [oživením po skončení pandemie covidu-19](#). Plány NECP budou důležitým výchozím bodem při přípravě dalších národních strategických plánů, zejména pro popis toho, jak chce členský stát dosáhnout cílů společné zemědělské politiky (CAP) v oblasti klimatu. Opatření popsaná v plánech NECP jsou rovněž relevantní v souvislosti se [strategií v oblasti biologické rozmanitosti](#), [strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“](#) a s chystanou strategií v oblasti lesnictví.

- **Obsah a dopad:**

Posuzované vnitrostátní plány se vztahují na období 2021–2030. Komise hodnotí první zkušenost s rámcem pro integrované plánování v oblasti energetiky a klimatu vesměs pozitivně. Všechny vnitrostátní plány jsou **podle Komise kvalitní, zahrnují příslušné vnitrostátní cíle a politiky a byly vytvořeny ve spolupráci se širokým spektrem zainteresovaných stran**. Plány NECP obsahují podle Komise velké množství vyřádků projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie, které mohou rovněž přispět k hospodářskému oživení.

Komise však zdůrazňuje, že toto sdělení je pouze prvním krokem v procesu s více fázemi. Komise zveřejnila v říjnu také podrobné posouzení každého jednotlivého plánu NECP spolu se zprávou o stavu energetické unie, včetně pokynů pro jednotlivé země ohledně toho, jak mohou členské státy při provádění plánů NECP dosáhnout dalšího pokroku.

V úvodu sdělení Komise vysvětluje důvody, proč byly přijaty plány NECP, proč bylo provedeno jejich hodnocení a stručně shrnuje jeho výsledky. Samotné posouzení plánů NECP je obsaženo v druhé kapitole nazvané *„Posouzení konečných plánů NECP. Co přinesly a jak mohou podpořit oživení a odolnost?“*

Komise ve sdělení dospěla k těmto závěrům:

- ✓ Pokud budou provedena opatření uvedená v plánech NEECP, dojde podle Komise do roku 2030 v EU ke snížení emisí skleníkových plynů o 41 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. Přitom současný cíl je pouze -40 % a není do něj započítán propad uhlíku v odvětví LULUCF. Předpokládá se totiž, že skladba zdrojů energie se změní ještě rychleji, než mnozí ještě nedávno očekávali. **Plány NECP poskytují podle Komise solidní základ pro vyšší cíl snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030.**

- ✓ Z NECP vyplývá, že členské státy budou do budoucna upřednostňovat řešení, jako je energie oceánů (např. OTEC – tepelná energie oceánu nebo energie z přílivu a vln), větrná energie na moři, solární panelové farmy a udržitelná bioenergie (např. biomethan).
- ✓ Plány NECP jsou podstatně ambicióznější, než první návrhy z roku 2018, což je v souladu s doporučeními Komise k těmto návrhům z června 2019. Plány NECP některých států přesto podle Komise zůstávají pod nákladově efektivním vnitrostátním potenciálem. Naproti tomu několik členských států stanovilo velmi ambiciózní odvětvové cíle. **Rakousko chce získávat 100 % elektřiny z obnovitelných zdrojů do roku 2030 a Švédsko do roku 2040.**
- ✓ **Emise skleníkových plynů**
 - Podle stávajících a plánovaných opatření by se emise skleníkových plynů snížily do roku 2030 o 41 % oproti roku 1990, což překračuje stávající cíl (40 %). V odvětvích, na které se nevztahuje EU ETS, by podle předpokládaných opatření mělo dojít ke snížení o 32 %.
 - Komise v této souvislosti uvádí, že právě projednávané snížení emisí skleníkových plynů alespoň o 55 % by si do roku 2030 vyžádalo podíl energie z obnovitelných zdrojů v EU ve výši 38–40 %.
 - Velká část členských států si stanovila ambicióznější vnitrostátní cíle pro snížení emisí skleníkových plynů, na které se nevztahuje obchodování s emisními povolenkami (EU ETS)¹, nebo tyto státy alespoň předpokládají ve svých akčních plánech vyšší než požadované snížení emisí.²
- ✓ **Obnovitelné zdroje energie**
 - Celkový podíl obnovitelné energie by podle stávajících a plánovaných opatření měl v roce 2030 na úrovni EU představovat 33,1-33,7 % (cíl je nejméně 32 %). V roce 2020 by měl být podíl OZE cca 22,5 %, a **velká většina členských států by tak měla splnit v roce 2020 své vnitrostátní závazky**.
 - Obnovitelné zdroje jsou nyní nákladově konkurenceschopné a snižují ceny energie pro evropské spotřebitele. Další podrobnosti poskytuje [výroční zpráva Komise o cenách a nákladech](#).
 - Téměř všechny členské státy **ukončují používání uhlí** nebo stanovily datum, k němuž jeho používání ukončí.³ V porovnání s rokem 2015 by se používání uhlí mělo snížit

¹ Několik členských států má např. v úmyslu více využívat **stanovení ceny uhlíku**. Německo například přijalo vnitrostátní zákon o obchodování s emisemi, který se postupně zavádí. Vztahuje se na emise CO₂ z fosilních paliv, které dosud nebyly zahrnuty do systému EU ETS, zejména v odvětví dopravy a stavebnictví. Lucembursko plánuje zavést postupně rostoucí minimální uhlíkovou daň pro všechna fosilní paliva, která bude neustále přizpůsobována cílům Pařížské dohody. Irsko plánuje výraznou trajektorii uhlíkové daně a v roce 2020 zvýšilo svou uhlíkovou daň o 30 %, přičemž všechny příjmy jsou účelově vázány na podporu opatření v oblasti klimatu a ochranu nejzranitelnějších osob v zemi. Jiné členské státy, jako je Belgie, studují návrh mechanismu stanovení cen uhlíku pro budovy a dopravu.

² Lucembursko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko, Chorvatsko, Estonsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Portugalsko a Španělsko. Kromě toho Dánsko a Nizozemsko sice nepředložily emisní projekce odrážející jejich plány, avšak stanovily vnitrostátní cíle v oblasti celkového snížení emisí skleníkových plynů v právních předpisech, což znamená nutnost splnit, nebo dokonce překročit své cíle v oblasti mimo systém obchodování s emisemi na vnitrostátní úrovni.

³ Podrobněji článek *V úterý bude uhelná komise, konec uhlí v ČR asi stanoví na 2038*. Ekolist.cz [online]. Praha: ČTK, 2020, 19.10.2020, 2020(10) [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/v-utery-bude-uhelna-komise-konec-uhli-v-cr-asi-stanovi-na-2038>.

- o 70 % a elektřina z obnovitelných zdrojů by do roku 2030 měla tvořit 60 % vyrobené elektřiny.
- o V souvislosti s transformací těžebního průmyslu zmiňuje Komise Česko (jako na jediném místě celého sdělení). Komise uvádí, že Česko se Slovinskem jsou dva členské státy, které „stále zvažují“ postupné ukončení využívání uhlí, zatímco celkem 21 členských států buď již uhlí nevyužívá (Estonsko, Lotyšsko, Litva, Belgie, Malta, Lucembursko, Kypr), nebo se v NECP zavázalo k postupnému ukončení jeho využívání (včetně lignitu a rašeliny). Naopak 4 členské státy (Polsko, Rumunsko, Bulharsko, Chorvatsko) dosud žádné postupné ukončení neplánovaly. Každý 1 milion EUR přesunutý z hnědé energie na zelenou by vedl k čistému nárůstu o pět **nových pracovních míst**.⁴ Agentura IRENA (*International Renewable Energy Agency*, Mezinárodní agentura pro obnovitelnou energii) odhadla pro EU do roku 2050 existenci 2,7 milionu pracovních míst v oblasti obnovitelných zdrojů energie, 1,7 milionu v oblasti energetické účinnosti a 0,8 milionu v oblasti flexibility systému.⁵
 - ✓ V „čisté mobilitě“ si vysoký počet členských států také stanovil ambiciózní cíle, zejména pokud jde o elektromobilitu⁶ a pokročilá biopaliva.⁷ Plány NECP ale neřeší potenciál větrné energie na moři, což bude Komise řešit v rámci připravované strategie pro energii z obnovitelných zdrojů na moři.
 - ✗ **Hlavním nedostatkem** většiny vnitrostátních plánů jsou **neurčitě specifikovaná opatření** v některých oblastech, jako je určení investičních potřeb, mobilizace finančních prostředků, výzkum a inovace, regionální spolupráce, využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF), spravedlivý přechod nebo energetická chudoba⁸. Komise hodnotí plány NECP tak, že členské státy musí dále pracovat na rozvoji konkrétních opatření pro spravedlivý přechod na čistou energii.
 - ✗ Evropské sítě se musí přizpůsobit měnícímu se energetickému systému, který je decentralizovaný, digitální, v reálném čase a dvousměrný.
 - ✗ Podle Komise by **prospělo** většině členských států, které plánují ukončení uhlí **poskytování konkrétnějších informací o způsobu pokračování transformace do roku 2030 a dále**.
 - ✗ **V oblasti energetické účinnosti jsou současné ambice členských států podle Komise nedostatečné**. Ke splnění stanoveného cíle zvýšení energetické účinnosti o nejméně 32,5 % **chybí 2,8 % u spotřeby primární energie a 3,1 % u konečné spotřeby energie**. Většina

⁴ Z odhadů modelování vyplývá, že zatímco výdaje ve výši 1 milionu EUR na fosilní paliva by vytvořily 2,7 pracovního místa v přepočtu na plné pracovní úvazky, stejné výdaje by vytvořily 7,5 pracovního místa na plný úvazek v oblasti energie z obnovitelných zdrojů nebo 7,7 pracovního místa na plný úvazek v oblasti energetické účinnosti; Garrett-Peltier (2017), <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S026499931630709X?via%3Dihub>

⁵ IRENA (Mezinárodní agentura pro obnovitelné zdroje energie): [Světový výhled týkající se obnovitelných zdrojů energie: energetická transformace 2050](#).

⁶ Německo ve svém plánu NECP stanovilo cíl 7–10 milionů elektrických vozidel do roku 2030 a až 1 milion veřejně přístupných dobíjecích stanic do roku 2030. Řecko uvádí cíl 30 % osobních elektromobilů do roku 2030 a Itálie 6 milionů elektrických vozidel do roku 2030.

⁷ Estonsko odhaduje desetinásobný nárůst biomethanu do roku 2030, Finsko nárůst pokročilých biopaliv na 30 % do roku 2030.

⁸ Podle Komise se jedná o velký problém, protože téměř 40 milionů Evropanů si v roce 2018 nemohlo dovolit odpovídajícím způsobem vytápět své domovy. Komise rovněž zdůrazňuje, že cenovou dostupnost energie je nutné řešit v souvislosti s transformací v oblasti energetiky a klimatu. Tak je tomu podle Komise například v Rakousku, Belgii, Francii, Nizozemsku nebo Dánsku.

konečných plánů NECP navíc uvádí pouze omezené podrobnosti o uplatňování zásady „energetická účinnost především“. Navíc pro dosažení nového klimatického cíle (alespoň 55% snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030) by se spotřeba primární energie musela snížit dokonce o 39–41 % a konečná spotřeba energie o 36–37 %.

- ✘ Členské státy by rovněž měly podle Komise zvýšit své úsilí v oblasti **ukončování dotací na fosilní paliva**.
- ✘ **LULUCF** (lesnictví a jiné užívání půdy)
 - Činnosti spadající do odvětví LULUCF jsou jediné, u kterých dochází k tzv. čistému propadu uhlíku. To znamená, že tyto činnosti (typicky lesnictví) mohou pohlcovat uhlík z atmosféry a ukládat jej např. do půdy, biomasy a výrobků z vytěženého dřeva.
 - Z vnitrostátních plánů NECP podle Komise vyplývá, že **do roku 2030 by mohla být ztracena přibližně třetina propadu uhlíku v EU z roku 2005**. Odvětví LULUCF se tak po roce 2030 může stát čistým zdrojem emisí.
 - Komise vyzdvihuje, že některé členské státy plánují opatření ke zvýšení propadu v odvětví LULUCF, například poskytováním dotací na přeměnu organické půdy z orné půdy na chráněné přírodní rezervace nebo na zalesňování zemědělské půdy. Dobré příklady obsahuje podle Komise plán Chorvatska, Irska, Itálie, Slovinska a Španělska.

Komisí navrhovaná opatření v oblasti energetiky a klimatu:

- Upřesnění přijatých opatření;
- Využívání **odpadního tepla a chladu**, obnovitelných zdrojů energie, dálkového vytápění a chlazení a zachycování, využití a ukládání CO₂.
- Zajistit, aby občané měli právo stát se **samospotřebiteli energie z obnovitelných zdrojů** a být součástí **společenství pro obnovitelné zdroje**;
- Podporovat **elektrifikaci dopravy** založenou na obnovitelných zdrojích energie;
- **Zjednodušení povolování** (např. jednotné kontaktní místo);
- Předvídatelné a transparentní řízení o rozdělování veřejné podpory.

Financování

- ✘ Na základě výpočtů Komise se k dosažení současných cílů EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 budou muset roční investice do energetiky v období 2021–2030 **zvýšit v průměru o něco více než jeden procentní bod HDP** ve srovnání s předchozím desetiletím, tj. o přibližně 260 miliard EUR ročně. Pro zvýšení cíle snížení emisí skleníkových plynů na 55 % by se tato částka zvýšila na přibližně 350 miliard EUR.
- ✓ Plány NECP představují milník na cestě ke splnění základních podmínek k získání finančních prostředků z Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj na investice do ekologičtější a nízkouhlíkové Evropy.
- ✓ Mezi dostupné finanční nástroje EU patří:
 - Nástroj pro propojení Evropy, fondy politiky soudržnosti (včetně dodatečného financování prostřednictvím iniciativy REACT-EU);

- mechanismus pro spravedlivou transformaci, Program InvestEU;
 - nástroj na podporu oživení a odolnosti;
 - inovační fond a modernizační fond;
 - Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova;
 - Horizont Evropa, program LIFE, mechanismus EU pro financování obnovitelných zdrojů energie a Evropská investiční banka;
 - potenciál přeshraničního transportu energie lze využít pomocí prostředků v rámci dočasného nástroje na podporu oživení „Next Generation EU“.
- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**
Sdělení bylo dne 21. 9. 2020 postoupeno výboru Evropského parlamentu pro průmysl, výzkum a energetiku a v současné době se nachází v přípravné fázi. Postup v projednávání sdělení lze sledovat [zde](#).
 - **Projednávání ve výboru pro životní prostředí PS PČR:**
Výbor pro životní prostředí PS PČR projednal dokument dne 4. listopadu 2020 a usnesením č. 146 přijal tyto závěry:

výbor pro životní prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

- I. **bere na vědomí** Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu – Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu, COM (2020) 564 final;
- II. **pověřuje** předsedkyni výboru, aby o tomto usnesení informovala předsedu výboru pro evropské záležitosti.